

Rīgas Stradiņa universitāte
Psiholoģijas laboratorija
Testu un aptauju reģistrs

<https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs>

1. Instrumenta nosaukums latviešu valodā, autora vārds uzvārds, adaptācijas vai izveides gads:

Amerikas Sāpju biedrības Pacientu iznākumu aptauja, Vilīte, B., 2018.

2. Instrumenta nosaukums oriģinālvalodā (adaptētajam instrumentam), autora vārds uzvārds, izveides gads:

Revised American Pain Society Patient Outcome Questionnaire, Gordon et al., 2010.

3. Īss instrumenta vispārīgs raksturojums (ko mēra, cik un kādas skalas un jautājumi, atbilžu sniegšanas forma, atslēga jeb atbilžu interpretācija u.c.):

Turpmāk tekstā Amerikas Sāpju biedrības Pacientu iznākumu aptaujas anketa tiks apzīmēta ar saīsinājumu PIAA. Aptauju ir iespējams aizpildīt gan pacientam pašam, gan māsai, kura veic konkrētā pacienta aprūpi, ar pacienta sniegtajām atbildēm.

Šis instruments sastāv no 12 jautājumiem. Jautājumiem Nr. 4, 5, un 6 ir četri papildjautājumi katram, kuri apzīmēti ar a) – d). Ar jautājumiem tiek mērīta sāpju vadības un atsāpināšanas kvalitāte sešās sfērās - 1) sāpju līmenis un atsāpināšanas efektivitāte, 2) sāpju ietekme uz aktivitātēm, miegu un emocionālo stāvokli, 3) saņemtās terapijas blakusefekti, 4) informētība un informācijas noderīgums attiecībā uz sāpju terapiju, 5) dalības iespējas lēmumu pieņemšanā attiecībā uz sāpju terapiju, 6) nefarmakoloģisko atsāpināšanas tehniku pielietojums. Visi jautājumi tiek attiecināti uz pēdējo 24 stundu periodu, respektīvi, par laika periodu no pacienta ekstubācijas līdz pacienta pārvešanai no intensīvās terapijas nodaļas uz ķirurģiskās aprūpes nodaļu, vai līdz 24 stundu perioda beigām pēc pacienta ekstubācijas.

Sāpju līmenis un atsāpināšanas efektivitātes izvērtēšanai atbildes uz vieniem jautājumiem tiek sniegtas skalā no 0 līdz 10, kuri aprakstīti arī vārdiski: 0 – ‘nav sāpju’, 10 – ‘ļoti stipras sāpes’ uz citiem jautājumu atbildes tiek sniegta skalā no 0% līdz 100% un arī aprakstīta vārdiski: 0% - ‘nekad nebija ļoti stipru sāpju’ vai ‘nekāda atvieglojuma’, 100% - ‘visu laiku bija stipras sāpes’ vai ‘pilnīgs atvieglojums’.

Sāpju ietekme uz aktivitātēm, miegu un emocionālo stāvokli tiek vērtētas skalā no 0 līdz 10, kas aprakstītas vārdiski ar: 0 – ‘netraucē’ un ‘nemaz’, 10 – ‘pilnībā traucē’ un ‘ļoti lielā mērā’.

Saņemtās pretsāpju terapijas blakusefekti tiek vērtēti skalā no 0 līdz 10. Vērtējums 0 nozīmē, ka jautājumā minētais blakusefekts nav izpaudies, bet vērtējums 10 tiek vārdiski aprakstīts kā ‘stipri’.

Informētība un informācijas noderīgums attiecībā uz sāpju terapiju tiek vērtēts ‘Jā’/’Nē’ formātā. Ja atbilde uz jautājumu ir pozitīva, ir jāaizpilda viens apakšjautājums, kurš vērtēts skalā 0 – 10. Vērtējums 0 ir vārdiski aprakstīts kā ‘vispār nav noderīga’, bet vērtējums 10 - ‘ļoti noderīga’.

Dalības iespējas lēmumu pieņemšanā attiecībā uz sāpju terapiju tiek vērtēta skalā no 0 līdz 10, vārdiski aprakstot vērtējumu 0 kā ‘nepavisam’ un vērtējumu 10 kā ‘ļoti lielā mērā’.

Nefarmakoloģisko atsāpināšanas tehniku pielietojums tiek vērtēts ‘Jā’/’Nē’ formātā. Ja atbilde ir ‘Jā’, ir iespējams precizēt 12 apakšsadaļās, kāda tieši nefarmakoloģiskā atsāpināšanas

tehnika ir tikusi pielietota. Savukārt atbilde uz jautājumu Nr. 12 ir sniedzama vārdiski – ‘‘nekad’’, ‘‘dažreiz’’ vai ‘‘bieži’’.

Pacienta apmierinātība ar atsāpināšanu tiek vērtēta skalā no 0 līdz 10. Vārdiski vērtējums 0 tiek apzīmēts ‘‘ļoti neapmierināts’’, bet vērtējums 10 – ‘‘ļoti apmierināts’’.

PIAA jautājumus ir iespējams arī analizēt pa apakšskalām. PIAA jautājumi ir iedalīti 5 apakšskalās –1) afektīvā apakšskala (Kronbaha alfa koeficients ir 0,82), 2) sāpju intensitātes un miega traucējumu apakšskala (Kronbaha alfa koeficients ir 0,83), 3) aprūpes izpratnes apakšskala (Kronbaha alfa koeficients ir 0,70), 4) aktivitātes ierobežojumu apakšskala (Kronbaha alfa koeficients ir 0,82) un 5) blakusefektu apakšskala (Kronbaha alfa koeficients ir 0,63).

4. Informācija par instrumenta lietošanas noteikumiem:

Latviskotā versija ir Psiholoģijas laboratorijas rīcībā. Pēc adaptācijas autores 2018. gada maģistra darbā sniegtajām ziņām, PIAA instruments ir brīvpieejams un lietojams bez īpašas atļaujas saņemšanas. Atsauce uz instrumenta brīvpieejuma pieejama interneta vietnē <http://americanpainsociety.org/education/2010-revised-outcomes-questionnaire>. Lūdzam pārbaudīt, vai šī informācija ir aktuāla un rīkoties saskaņā ar aktuālo autortiesību informāciju. Ja instruments nav brīvpieejas, tādā gadījumā lūdzam vērsties pie oriģināla autora ar lūgumu izmantot latviski adaptēto instrumentu sava darba vajadzībām. Rakstiski saņemtā atļauja ir jāiesūta Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgajai kontaktpersonai ([skat. reģistra web](#)). Pēc tam, balstoties uz no oriģināla autora saņemto informāciju un Jūsu iesniegumu, izsniegsim Jums instrumentu.

Lūdzam salīdzināt izsniegto aptauju ar oriģināla aptauju, jo anketa iegūta no adaptācijas autores darba, un, iespējams, konkrētajai aptaujai pētījuma anketā pievienoti (vai noņemti/izslēgti) vēl citi instrumenti un/vai jautājumi, vai arī veikti citi iespējami pārveidojumi, tāpat iespējama pantu (jautājumu) skaita nesakritība vai neatbilstība, vai jebkuras citas izmaiņas.

Piemēram, adaptācijas autores 2018. gada maģistra darbā lasāma šāda informācija, bet nav precīzi norādīts, uz kuru no aptaujām tas attiecas: Balstoties uz intensīvās terapijas nodaļas specifiku, tika izmainīts 4b. jautājums, pievienojot papildus atzīmēšanas laukumu ‘‘Gultas režīms’’. Papildus tika veidota paraugizlase no 10 pirmajiem pētījuma dalībniekiem, kuriem pēc aptaujas veikšanas tika uzdoti jautājumi, par to, cik aptauja bija saprotama un kas būtu jāmaina. Balstoties uz pacientu sniegto viedokli, tika izmainīti sekojošie jautājumi: 7. jautājums saīsināts liekvārdības dēļ; 8. jautājums papildināt ar papildjautājumu ‘‘Vai jūsu vēlmes un vajadzības saistībā ar atsāpināšanu tika uzklautas un ņemtas vērā?’’, kā arī 10. jautājumam pievienots papildjautājums ‘‘Vai jūs saņēmt informāciju par jums pielietoto atsāpināšanu?’’

5. Īsa pamatinformācija par adaptētā vai izveidotā instrumenta psihometriskajiem rādītājiem (piem. Kronbaha alfas koeficients) un/vai izlases raksturojums:

Izlase: intensīvās terapijas pacienti pēc sirds operācijas ar sternotomijas pieeju. Informācija par Kronbaha alfas rādītājiem iekļauta 3. punktā pie aptaujas apraksta, tomēr adaptācijas autores darbā nav precizēts, vai tās ir oriģinālās vai latviskotās versijas Kronbaha alfas.

Informāciju, balstoties uz Vilītes, B., 2018. gada maģistra darbā sniegto informāciju, sagatavoja L. Regzdiņa-Pelēķe 17.11.2020.

Ja Jums rodas jautājumi par šo aprakstu, interesē RSU adaptētie vai izveidotie instrumenti, to pieejamība, izmantošanas iespējas, kā arī rodas jebkuri jautājumi saistībā ar testu un aptauju reģistru, sazinieties ar Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgo kontaktpersonu. Kontaktinformāciju meklējiet reģistra mājas lapā: <https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs>